

ANTONIO PLANAS ROSSELLÓ, *LEGISLACIÓN HISTÓRICA MALLORQUINA: ÉPOCA MEDIEVAL Y MODERNA*, MADRID, AGENCIA ESTATAL BOLETÍN OFICIAL DEL ESTADO, 2018, 222 P.¹

El Dr. Antonio Planas Rosselló, professor d'història del dret a la Universitat de les Illes Balears, ha publicat el llibre *Legislación histórica mallorquina: Época medieval y moderna* dins la col·lecció «Leyes Históricas de España» que edita l'Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado. El Dr. Planas és, a hores d'ara, el principal expert en la història del dret mallorquí medieval i modern, com demostren les seves publicacions anteriors en llibres i articles sobre algunes de les principals institucions mallorquines anteriors al segle XIX, com la Juraria de la Ciutat i Regne, el Sindicat de Fora, la Real Audiència o la Facultat de Lleis i Cànon de la Universitat Lul·liana i Literària de Mallorca, així com l'advocacia i els advocats o el notariat i els notaris de les mateixes èpoques.

El llibre s'estructura entorn d'un estudi introductor sobre el dret històric mallorquí i la transcripció de tres textos jurídics cabdals en la història mallorquina. Aquests textos són la «Carta de població» del 1230, la «Recopilació de les franqueses i Dret municipal de Mallorca», del 1622, i la «Real Cédula de Nueva Planta de la Real Audiencia del Reino de Mallorca», del 1716. Ras i curt, l'obra ens permet, alhora, tenir una visió global del dret històric mallorquí entre els segles XIII i XVIII i accedir a alguns dels seus textos principals.

L'autor inicia el treball amb els orígens i les fonts del dret del regne de Mallorca que es relacionen directament amb la legislació emanada dels reis d'Aragó, un dret consuetudinari importat pels repobladors arribats del continent, i el *ius commune*. El segon capítol s'endinsa en qüestions de pes com la concepció pactista de la Corona d'Aragó, les principals fites de les ruptures d'aquest pactisme a partir de la segona meitat del segle XV o les problemàtiques per a la creació de legislació d'un regne sense corts. Aquestes reflexions s'acompanyen de l'estudi detallat de les disposicions generades pels monarques, les corts, els governadors i les administracions locals, en concret el Gran i General Consell, els jurats de la Ciutat i Regne i les confraries i oficis. És en aquests capítols on despunten les mencions de qüestions cabdals de la història del dret i les institucions de Mallorca.

Durant aquestes pàgines s'enumeren i es contextualitzen aspectes com les relacions entre rei i regne, el paper mallorquí a les corts catalanes dels segles XIV i XV, la creació i el creixement de les institucions reials de justícia, en especial la Reial Audiència el 1571, el paper de generadors i aplicadors de dret del governador o dels lloctinents, o l'evolució de les prerrogatives legals de les administracions locals. Dins

1. Madrid, Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado, 2018, 222 p. (Leyes Históricas de España).

el capítol dedicat a les institucions locals es contrasten l'amplada i els camps d'intervenció legislativa del Gran i General Consell i dels jurats, que incloïen aspectes bàsics per a la normativització de la vida urbana com ara l'ordenació dels mercats, la defensa dels súbdits o la de les imposicions i taxes. Finalment, dins aquest mateix apartat es resumeixen la història de la institucionalització dels gremis, les formes de generació de les seves normatives internes i les problemàtiques que podien sorgir envers les prerrogatives de les autoritats locals.

El tercer capítol es dedica a les recopilacions de textos legals realitzades o bé per iniciativa privada o bé per l'interès de les autoritats locals, especialment a partir del segle XVII. D'aquesta manera, l'autor posa ordre i context a les recopilacions, tant pel que fa a les obres sense sistematitzar o d'ús particular com en les còpies molt parcials dels segles XV i XVI fins a les principals obres del segle XVII. Aquest apartat introductorí es clou amb un resum del dret a Mallorca entre el Decret de Nova Planta i el regnat de Carles III.

El darrer apartat del llibre es dedica a presentar i transcriure els tres textos inclosos en aquesta recopilació. En el cas de la carta de poblament, l'autor es remet a textos ja publicats. La «Recopilació de les franqueses i Dret municipal de Mallorca», del 1622, inclou una reelaboració de l'estudi i la transcripció que el mateix autor havia fet, en un llibre exhaurit, d'aquesta obra que va ser encarregada pel Gran i General Consell i els jurats als juristes Salvà, Moll i Zaforteza i va ser finalitzada pel mateix Zaforteza amb els missers Canet i Mesquida. L'obra, coetània a altres recopilacions legals de territoris de la monarquia hispànica, com la recopilació catalana del 1495, en la qual sembla la principal inspiració dels autors, tractà de recollir i traduir al català obra legal medieval dispersa en llibres recopilatoris com el de Teseu Valentí, del 1495, el llibre de sant Pere o les Constitucions de Catalunya, entre d'altres. En els cinc llibres s'incloueren normes i lleis del dret eclesiàstic, les normatives politicoadministratives, les regles sobre la font del dret i materials diversos sobre la feina d'advocats, notaris i metges. El darrer text, el Decret de Nova Planta, es presenta sense cap introducció ni indicacions bibliogràfiques.

Aquest és un dels pocs punts que podria haver estat reforçat dins la present obra. Una introducció bibliogràfica al Decret de Felip V com la que precedeix la carta de poblament podria haver estat una altra contribució útil, ja que es tracta d'un text legal que ja ha estat transcrit i estudiat en altres ocasions. El segon dels punts que podria haver complementat el present llibre és la —desitjable— transcripció o inclusió d'un facsímil de dos textos mencionats en l'obra com són les «Ordinacions i sumari dels privilegis, consuetuts i bons usos del Regne de Mallorca», del Dr. Antoni Moll, secretari i arxiver de la universitat de Mallorca, imprès el 1663, i l'anomenat «Catálogo de los Reyes de Mallorca», fet durant algun moment dels primers anys del segle XVIII i que ampliava l'obra del Dr. Moll. Ambdós textos no han estat mai editats amb un estudi introductorí. Una tasca que, com demostra en aquest llibre, el Dr. Antonio Planas podria dur a terme amb solvència i erudició.

En definitiva, aquesta obra d'ampli abast temàtic i cronològic sobre el cas mallorquí serà de gran utilitat a tots els historiadors interessats en el dret de la Corona d'Aragó i permetrà estudis comparatius que tinguin en compte la realitat mallorquina durant els segles medievals i moderns.

Miguel Gabriel Garí Pallicer
*Institut d'Estudis Hispànics en la Modernitat (IEHM) -
Universitat de les Illes Balears (UIB)*